

Versjonsnr.	Forfattere	Dato	Kommentar
1.0	Micheline Egge Grung	10.06. 2008	<i>Grunnlagsdokument</i> vedtatt av høgskolestyret
1.2	Micheline Egge Grung	20. 10.2008	Revisjon av punkter og tekst i opprinnelig dokument
1.3	Micheline Egge Grung, Arve Thorsberg og Kjell Magne Enget	13.11.2008	<i>Grunnlagsdokument</i> delt i to: 1. Prinsippdokument 2. Retningslinjer Dette er prinsippdokumentet
2.0	Micheline Egge Grung, Kjell Magne Enget	09.12.2008	Vedtatt av høgskolestyret

Overordnede prinsipper for sikring og utvikling av utdanningsvirksomhetens kvalitet

*Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten
Høgskolen i Lillehammer*

**Høgskolen
i Lillehammer**

Lillehammer University College • hiLno

1 Lovpålagt krav om kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten.....	4
2 Overordnede prinsipper for HiLs kvalitetssystem	4
3 Mål for studiekvaliteten og kvalitetsarbeidet ved HiL	5
3.1 Mål for studiekvaliteten.....	5
3.2 Mål for kvalitetsarbeidet.....	5
4 Kvalitetssystemets forbedringssløyfe	6
5 Roller og ansvar i kvalitetsarbeidet.....	7
Faglig og administrativ ledelse	7
5.1 Høgskolestyret.....	7
5.2 Rektoratet.....	7
5.3 Dekanene	8
5.4 SeLL-leder	8
5.5 Høgskoledirektøren	9
5.6 Studiedirektøren	9
Faglige ledere.....	10
5.7 Studielederne	10
5.8 Emneansvarlige.....	10
5.9 Ph.d.-lederne	11
Studentene	11
5.10 Studentene	11
5.11 Ph.d.-studentene	12
Utvalg og råd	12
5.12 Avdelingsstyrene	12
5.13 Studienemnda	13
5.14 Læringsmiljøutvalget	13
5.15 Ph.d.-utvalget	14
5.16 Studieutvalgene.....	14
6 Kvalitetssikring og -utvikling av studier og emner	15
7 Kvalitetssikring og -utvikling av læringsmiljøet.....	16
7.1 Læringsmiljøundersøkelse	16
7.2 Administrative støtteprosesser	16
8 System for melding om avvik og forbedringsforslag	17
8.1 Hensikt og virkemåte.....	17
9 Dokumentasjon og oppfølging	18
9.1 Dokumentasjon og offentliggjøring	18
9.2 Rapportering.....	18
9.3 Tilbakeføring av informasjon og oppfølging.....	18
9.4 Budsjettmessig oppfølging	18

Dette dokumentet gir overordnede føringer for hvordan kvaliteten på HiLs utdanningsvirksomhet skal sikres og utvikles.
Dokumentet vedtas av høgskolestyret.

Nærmere retningslinjer for kvalitetssikring av studier og læringsmiljøet finnes i et eget dokument - *Retningslinjer for sikring og utvikling av studienes og læringsmiljøets kvalitet* (i dette dokumentet kalt retningslinjer).

1 Lovpålagt krav om kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten

Universitets- og høgskoleloven pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å ha et system for kvalitetssikring (§ 1–6): *Institusjonene skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemet for kvalitetssikring.*

Nærmere bestemmelser om systemet for kvalitetssikring er fastsatt i Forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning (§ 2–1): Kvalitetssikringsarbeidet skal

- fremme kvalitetsutvikling
- gi tilfredsstillende dokumentasjon
- påvise eventuell svikt i utdanningstilbudene.

Forskriften sier også at kvalitetssystemet skal omfatte alle prosesser som har betydning for studiekvaliteten.

Kvalitetssystemet er gjenstand for ekstern evaluering av NOKUT, og det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver evaluering. Evalueringene blir utført etter krav som Kunnskapsdepartementet har vedtatt i forskrift og i utfyllende kriterier fastsatt av NOKUT.

2 Overordnede prinsipper for HiLs kvalitetssystem

Kvalitetssystemet ved Høgskolen i Lillehammer skal

- sikre at innholdet i studieporteføljen er gjenstand for god planlegging, systematiske vurderinger, kontinuerlige forbedringer og målrettet utvikling
- være et sentralt verktøy i ledelses- og styringssystemet
- skape klarhet om roller og ansvar for kvalitetsarbeidet
- sikre faglig og pedagogisk fornyelse og utvikling
- rette oppmerksomheten mot prosesser som er særlig viktige for studentenes læring og læringsutbytte. Dette gjelder:
 - planlegging og utvikling av studieprogrammer
 - planlegging og gjennomføring av undervisning, praksisarbeid og studentveiledning
 - utvikling av læringsmiljøet
- være intuitivt og enkelt i sin form slik at det inviterer til aktiv bruk av studenter, ansatte og ledelse
- lette overføring av erfaringer med kvalitetsforberedende tiltak i og mellom studiemiljøene

- sikre at det informeres om kvalitetsutviklende beslutninger til dem som disse beslutningene er relevante for
- legge føringer for prioritering og ressurser, menneskelige så vel som økonomiske og fysiske
- omfatte de administrative støtteprosesser som har direkte betydning for studiekvalitet og læringsmiljø.

3 Mål for studiekvalitet og kvalitetsarbeid ved HiL

3.1 Mål for studiekvalitet

HiLs overordnede mål for studiekvaliteten skal fremgå av høgskolens strategiske plan og handlingsplan. Avdelingenes handlingsplaner skal stille opp mål og tiltak for studiekvaliteten fra år til år. Mål for studiekvalitet og læringsutbytte på det enkelte studium skal fremgå av studieplanene. Målene skal være realistiske og målbare, og de skal reflektere en faglig standard innenfor fagfeltene. Målene skal også vurderes i forhold til de krav studentene møter i arbeidslivet og slik reflektere utviklingstrender i samfunnet.

3.2 Mål for kvalitetsarbeid

Det overordnede målet for kvalitetsarbeidet ved HiL er at det skal føre til kontinuerlige forbedringer av studiekvaliteten i alle studietilbud. Kvalitetsarbeidet skal bidra til god planlegging, målrettet utvikling og kvalitetssikret drift av utdanningsvirksomheten. Arbeidet med kontinuerlige forbedringer og fornying skal basere seg på evalueringer og avviksrapporter både fra interne og eksterne aktører.

Kvalitetsarbeidet er rettet mot forhold som er spesielt viktige for studentenes læring og læringsutbytte. HiL vektlegger derfor prosesser som har betydning for å sikre, utvikle og videreutvikle kvaliteten vedrørende

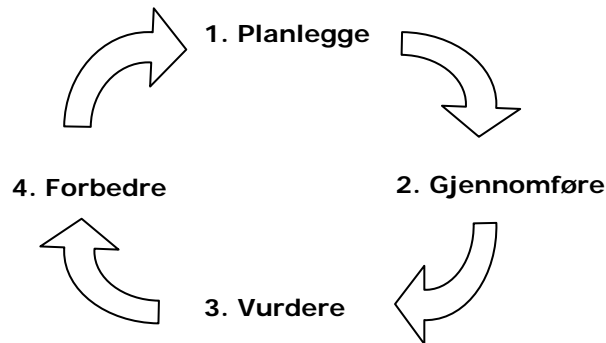
- innholdet i studieprogrammene
- undervisningen
- læringsmiljøet.

Studiene ved HiL skal kvalitetssikres og -utvikles ut fra

- nasjonale standarder der det er relevant
- krav til faglig innhold og nivå ved godkjenning av studie- og emneplaner
- studentenes egne vurderinger av sin utdanning
- de fagansattes vurderinger av studietilbudene som de er tilknyttet
- eksterne evalueringer av studieprogrammer
- ordning med programsensor
- et system for melding om avvik og forbedringsforslag
- undersøkelser av læringsmiljøet

4 Kvalitetssystemets forbedringsløyfe

Både studieprogrammer og emner skal være gjenstand for en forbedringsprosess i fire faser: planlegging, gjennomføring, vurdering av måloppnåelse og kvalitet samt forbedring.

Figur 1 Forbedringsløyfen (Deming-sirkelen)

Dette betyr i praksis at emner så vel som studieprogrammer som helhet skal planlegges, gjennomføres og deretter vurderes. Vurderingene benyttes til å utvikle, eventuelt forbedre, emnet og studieprogrammet. En sentral del av kvalitetsarbeidet er å sikre faglig og pedagogisk fornyelse og utvikling.

1. Planleggingsfasen:
 - a. Formulere mål (for studiekvalitet og studienes læringsmål)
 - b. Bestemme virkemidler (innholdet i, og organiseringen av undervisningen)
2. Gjennomføringsfasen:
 - a. Gjennomføre undervisningen
 - b. Gjennomføre evalueringer (både studenter og fagansatte)
3. Vurderingsfasen:
 - a. Vurdere kvalitet på emner og studieprogrammer (i møter mellom fagansatte og tillitsvalgte studenter samt egne møter for fagansatte)
 - b. Vurdere studentenes læringsutbytte ut fra definerte læringsmål.
4. Forbedringsfasen:
 - a. Sette inn tiltak med sikte på å videreutvikle og eventuelt forbedre emner og studieprogrammer
 - b. Informere alle aktører i kvalitetssystemet om resultater av vurderinger, eventuelle konsekvenser og tiltak for forbedret kvalitet

De studieadministrative støtteprosesser som har direkte betydning for studiekvalitet og læringsmiljø skal også være gjenstand for kontinuerlige forbedringer, blant annet

på bakgrunn av læringsmiljøundersøkelse og avviksmeldinger (jf. kapitlene 8 og 9 samt retningslinjer).

Kvalitetssystemet generelt og forbedringssløyfen spesielt skal være så intuitiv og enkel i sin form at de oppfordrer til bruk. Det skal samtidig ha det nødvendige innslag av evaluering og rapportering, slik at kvalitet kan dokumenteres og videreutvikles.

5 Roller og ansvar i kvalitetsarbeidet

Kvalitetsarbeidet skal være forankret i ledelsen på alle nivåer. Det er ledelsens oppgave og ansvar å engasjere seg i utvikling av systemet, etterleve systemet og på denne måten gi kvalitetssystemet legitimitet blant ansatte og studenter. Ledere på alle nivåer skal sørge for at kvalitetssystemet gjøres kjent, blir forstått, anvendt og holdes oppdatert.

Faglig og administrativ ledelse

5.1 Høgskolestyret

Høgskolestyret har det overordnede ansvaret for studiekvaliteten og for kvalitetsarbeidet ved Høgskolen i Lillehammer. Styret skal vedta overordnede mål for studiekvaliteten og prinsipper for kvalitetsarbeidet.¹ Styret skal årlig behandle en institusjonsrapport for kvalitetsarbeidet. På grunnlag av rapporten gir styret føringer for

- arbeid med revisjon av studieplaner og utvikling av nye studieplaner (jf. kapittel 6 og retningslinjer)
- ressursbruk (jf. kapittel 10.4)
- satsinger i kvalitetsarbeidet og områder som skal vies spesiell oppmerksomhet for kommende periode.
- strategisk studieportefølje

5.2 Rektoratet

Rektoratet er øverste ansvarlig for å kvalitetssikre og -utvikle utdanningsvirksomheten. Rektoratet er også øverste utøver av og pådriver for kvalitetsarbeidet ved høgskolen. Rektoratet skal sikre at kvalitetsarbeidet stadig drives fremover ved å bruke kvalitetssystemet aktivt i både diskusjoner og beslutninger vedrørende utdanningsvirksomheten på alle nivåer. Rektoratet skal blant annet innkalle fagavdelingene og enhetene til oppfølgingsmøter etter at styret har vedtatt årsrapport for kvalitetsarbeid og gitt føringer for kvalitetsarbeidet (jf. kapittel 5.1).

Rektoratet skal sikre at kvalitetsarbeid og studiekvalitet

- settes på dagsorden i alle relevante fora ved institusjonen

¹ Prinsipper for kvalitetsarbeidet fremgår av kapittel 2. Mål for studiekvaliteten fremgår av kapittel 3 og ellers av HiLs strategiske plan og handlingsplan.

- forankres blant studenter og ansatte på alle nivåer.

Rektoratet skal bidra til at erfaringer med kvalitetsforbedrende tiltak overføres mellom studiemiljøene.

5.3 Dekanene

Dekanene har ansvar for studiekvaliteten og kvalitetsarbeidet i egen fagavdeling. Dekanene skal regelmessig sette studiekvalitet og kvalitetsarbeid på dagsorden i avdelingsstyrene og i sine ledergrupper.

Dekanene skal bruke sine respektive ledermøter til å drøfte og beslutte (jf. kapittel 6 og retningslinjer)

- planlegging av studieplanutvikling og undervisning
- rutiner for studentevaluering på de enkelte studiene
- oppfølging av studentevalueringer gjennom eventuelle tiltak
- om det bør iverksettes ekstern evaluering av noen av studieprogrammene
- hvordan studiene skal bruke programsensorsrapporter i studieplanleggingen
- hvilke tiltak som overordnet sett skal iverksettes for å utvikle studiekvaliteten på det enkelte studium.

Dekanene skal årlig utarbeide en kvalitetsrapport. Rapportene skal basere seg på studieledernes rapporter. Rapportene skal inneholde forslag til oppfølgingstiltak, og de skal legges frem for avdelingsstyrene for vedtak. Rapportene er gjenstand for behandling i studienemnd og læringsmiljøutvalg (se kapitlene 5.13 og 5.14).

Dekanene skal sørge for at det blir gjennomført nødvendige forbedringstiltak på avdelingene i tråd med sine respektive kvalitetsrapporter, i tråd med føringer fra høgskolestyret (jf. kapittel 5.1) og innenfor tilgjengelige ressursrammer.

5.4 SeLL-leder

Leder av Senter for livslang læring (SeLL) har ansvar for studiekvaliteten og kvalitetsarbeidet for alle utdanningstilbud som er faglig forankret i egen enhet. SeLL-leder skal regelmessig sette studiekvalitet og kvalitetsarbeid på dagsorden i møter i enheten.

SeLL-leder skal bruke møter i avdelingen til å vedta (jf. kapittel 6 og retningslinjer)

- evalueringsrutiner på de enkelte studiene
- måten evalueringer skal følges opp på.

SeLL-leder skal årlig utarbeide en kvalitetsrapport som baserer seg på rapporter fra studier som SeLL står ansvarlig for. SeLL rapporterer etter en egen mal. Rapporten skal inneholde forslag til oppfølgingstiltak og skal legges frem for studienemnd og læringsmiljøutvalg for behandling (se kapitlene 5.13 og 5.14).

SeLL-leder har ansvar for at det gjennomføres nødvendige forbedringstiltak i tråd med kvalitetsrapporten og i tråd med føringer fra høgskolestyret (jf. kapittel 5.1).

5.5 Høgskoledirektøren

Høgskoledirektøren skal sikre at kvalitetsarbeidet stadig drives fremover ved å bruke kvalitetssystemet aktivt i både diskusjoner og beslutninger som vedrører administrative støtteprosesser, slik at disse er i kontinuerlig utvikling på områder av betydning for læringsmiljøet.

Høgskoledirektøren skal årlig legge frem en rapport om kvalitetsarbeidet for høgskolestyret (jf. kapittel 10.2). Rapporten skal basere seg på

- avdelingenes og SeLLs årlige kvalitetsrapporter
- studienemndas og læringsmiljøutvalgets vurderinger av avdelingenes og SeLLs rapporter.

På bakgrunn av rapporten skal det utarbeides en oversikt over forbedringstiltak på overordnet nivå med ansvar, tidsfrister og ressurser. I vedlegget til rapporten skal det legges frem forslag til

- prioritering av ressurser til kvalitetsutvikling
- særlige satsinger i kvalitetsarbeidet
- mulige konsekvenser for strategisk studieportefølje
- mulige konsekvenser for arbeidet med revisjon av studieplaner og utvikling av nye studieplaner.

Høgskoledirektøren skal følge opp resultatene av læringsmiljøundersøkelsen (jfr kapittel 7 og retningslinjer). På bakgrunn av resultatene skal det utarbeides oversikt over forbedringstiltak med ansvar, tidsfrister og ressurser.

5.6 Studiedirektøren

Studiedirektøren har ansvar for at administrative støtteprosesser som har direkte betydning for studiekvalitet og læringsmiljø holder god kvalitet og er gjenstand for utvikling (jf. kapittel 9).

Studiedirektøren har ansvar for at det minst annet hvert år gjennomføres en læringsmiljøundersøkelse (jfr kapittel 7 og retningslinjene). Studiedirektøren har også ansvar for at studiene får tilstrekkelig administrativ bistand til å gjennomføre studentevalueringer av studieprogrammene (jf. kapittel 6 og retningslinjer).

Studiedirektøren har i samarbeid med studentforeningen ansvar for å planlegge, gjennomføre og evaluere kurs for tillitsvalgte studenter ved studiestart.

Studiedirektøren skal årlig avsette tilstrekkelige økonomiske og menneskelige ressurser til å gjennomføre kvalitetsforbedringstiltak spesielt, og til kvalitetsarbeid generelt.

Faglige ledere

5.7 Studielederne²

Studielederne har det daglige ansvaret for studiekvaliteten og for kvalitetsarbeidet på sine respektive studier: årsstudier og/eller bachelorstudier og/eller masterstudier og/eller etter- og videreutdanningsstudier (EVU).

Studielederne har følgende ansvar og oppgaver:

- Studieutvalg: Innkalle til, lede og dokumentere avholdte møter i *studieutvalg* (jf. kapittel 5.16).³
- Studentevalueringer: Påse at evalueringene på studiet er hensiktsmessige og gjennomføres i tråd med dekans beslutning. Studieleder skal bruke diskusjonene i studieutvalgene (jfr kapittel 5.16) til å foreslå for dekan hvordan evalueringsrutinene skal være på studiet.
- Valg av tillitsvalgte studenter: Sørge for at det velges tillitsvalgte studenter på studiet i tråd med vedtatte retningslinjer (se retningslinjer).⁴
- Forbedringstiltak: Studieleder har ansvar for å iverksette forbedringstiltak som dekan har besluttet (jf. kapittel 5.3).
- Kvalitetsrapport: Studieleder skal en gang i året skrive kvalitetsrapport til dekan (se retningslinjer for nærmere beskrivelse av innholdet i rapporten). Kvalitetsrapport for EVU-studier skal sendes med kopi til SeLL-leder dersom studiet er knyttet til SeLL.

5.8 Emneansvarlige

Emneansvarlige har ansvar for

- å gjennomføre emneevaluering i tråd med dekans beslutning (jf. kapittel 5.3)
- å vurdere resultatene av evalueringen
- å selv evaluere gjennomføring av emnet: egen undervisning, studentenes innsats og studentenes læringsutbytte (se retningslinjer)
- å rapportere skriftlig til studieleder om resultatene av både studentenes evalueringer og egen evaluering

² Leder for masterstudiene kalles koordinatører. Koordinator for masterstudiene skal ha førstestillingskompetanse.

³ I tilfeller der én studieleder leder flere studier kan ansvaret for å avholde studieutvalg fordeles mellom studieleder og den enkelte koordinator og emneansvarlige. På masterstudiene er det krav at det gjennomføres studieutvalg minst en gang i året. På EVU-studier på 30 studiepoeng eller mindre er det ikke et krav at det gjennomføres studieutvalg fordi det heller ikke er et krav at det skal velges studenttillitsvalgte. På EVU-studier over 30 studiepoeng skal det gjennomføres minst ett studieutvalg mens studiet pågår. Det er opp til studieleder å finne et hensiktsmessig tidspunkt for gjennomføring av studieutvalget.

⁴ Se *Retningslinjer for sikring og utvikling av studienes og læringsmiljøets kvalitet* for hvor mange tillitsvalgte som skal velges. På EVU-studier på 30 studiepoeng eller mindre er det ikke et krav at det velges tillitsvalgte studenter.

- å formidle resultatene av evalueringen til studentene. Dette kan gjøres muntlig, men skal også synliggjøres i studiets eller emnets elektroniske klasserom.

5.9 Ph.d.-lederne⁵

Ph.d.-leder er faglig leder for den enkelte ph.d.-utdanningen. Ph.d.-leder har det daglige ansvaret for studiekvaliteten på ph.d.-utdanningen og for det faglige innholdet i ph.d.-studentenes utdanning.

Ph.d.-leder har ansvar for

- at ph.d.-studentene gis tilbud om opplæring på høyt vitenskapelig nivå
- å påse at veiledningen fungerer etter forutsetningene
- i samarbeid med veileder å sørge for at ph.d.-studentene regelmessig deltar i et aktivt forskermiljø
- å gjennomføre evalueringer av undervisning og veiledning på ph.d.-utdanningen i tråd med ph.d.-utvalgets vedtak og retningslinjer
- å iverksette forbedringstiltak som ph.d.-utvalget har vedtatt.

Ph.d.-leder skal påse at ph.d.-studentene årlig rapporterer til ph.d.-utvalget

- om fremdriften i arbeidet i henhold til plan
- om kvaliteten på veiledningen i henhold til ph.d.-utvalgets retningslinjer.

Ph.d.-leder skal en gang i året skrive rapport til ph.d.-utvalg

- om resultatene av studentevalueringer av undervisningen og av veiledningen
- som inneholder forslag til tiltak for forbedring av studiekvaliteten.

Ph.d.-leder skal sørge for at det til enhver tid er valgt en tillitsvalgt blant ph.d.-studentene på utdanningen.

Studentene

5.10 Studentene

Studentene deltar i kvalitetsarbeidet på to måter:

- Alle studenter er forventet å delta i alle evalueringer av utdanningen, både evalueringer av emner, av studiet og av læringsmiljøet.
- Tillitsvalgte studenter skal delta i kvalitetsarbeidet på studiet og på avdelingene i henholdsvis studieutvalg og avdelingsstyremøter (se kapitlene 5.7 og 5.12).⁶ Tillitsvalgte studenter deltar også i kvalitetsarbeidet gjennom

⁵ Kapitlene 5.9, 5.11 og 5.15 beskriver ordninger som trer i kraft ved NOKUTs godkjenning av ph.d.-studier ved HiL.

⁶ Tillitsvalgte på ph.d.-nivå deltar i kvalitetsarbeid i både ph.d.-utvalg og studieutvalg på det enkelte ph.d.-program (se kapitlene 5.13 og 5.14).

representasjon i studienemnd, læringsmiljøutvalg og høgskolestyre (se kapitlene 5.1, 5.13 og 5.14).

Tillitsvalgte studenter inngår skriftlig kontrakt med studentforeningen som presiserer hvilke forpliktelser den tillitsvalgte har.

Tillitsvalgte studenter har ansvar for å informere sine medstudenter om betydningen av å delta i evalueringer av utdanningen.

Studentforeningen deltar i planlegging og evaluering av studiekvalitetsdagene ved høgskolen. Studentforeningen og studieadministrasjonen samarbeider om innhold, gjennomføring og evaluering av kurs for tillitsvalgte studenter ved semesterstart.

5.11 Ph.d.-studentene

Ph.d.-studentene er som andre studenter forventet å delta i alle evalueringer av utdanningen, både evalueringer av emner og av læringsmiljøet.

Ph.d.-studentene skal årlig skrive rapport til ph.d.-utvalg om fremdrift og kvaliteten på veiledningen i henhold til retningslinjer vedtatt av ph.d.-utvalg.

Utvalg og råd

5.12 Avdelingsstyrene

Avdelingsstyret består av dekan, fire ansatte og to studenter, og skal sikre medarbeiderne og studentene innflytelse i beslutningsprosessen i viktige saker for avdelingen.

Avdelingsstyrene har følgende oppgaver og ansvar:

- **Studieplaner:** Avdelingsstyret er av høgskolestyret gitt myndighet til selv å vedta studieplaner for oppdragsstudier av et omfang på inntil 30 studiepoeng som er faglig forankret ved den enkelte fagavdeling. Avdelingsstyrene behandler nye og reviderte studieplaner i tråd med saksbehandlingsrutiner og godkjenningskriterier vedtatt av høgskolestyret (jf. kapittel 6 og retningslinjer).
- **Studentevalueringer, programsensorrapporter og eksterne evalueringer:** Avdelingsstyrene skal behandle resultatene av studentevalueringer av studieprogrammene, resultatene av eksterne evalueringer av studieprogrammer og rapporter fra programsensor (jf. kapittel 6 og retningslinjer).
- **Kvalitetsrapporter:** Avdelingsstyrene skal årlig behandle dekanenes kvalitetsrapporter.
- **Ressurser:** Avdelingsstyrene skal årlig avsette tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre planlagte kvalitetssikringstiltak og kvalitetsarbeid. Avdelingsstyrene vedtar hvilke forbedringstiltak som skal iverksettes for å forbedre studiekvaliteten på utdanningene (jf. kapittel 9).

5.13 Studiememnda

Studiememnda består av fem representanter for de ansatte og to representanter for studentene.

Studiememnda er av høgskolestyret gitt myndighet til å vedta nye studie- og emneplaner og reviderte studie- og emneplaner. Det er gjort nærmere rede for studiememndas godkjenningsprosedyrer i kvalitetssystemets retningslinjer.⁷

Studiememnda vurderer om rutinene for gjennomføring og oppfølging av emne-evalueringer på studiene er tilfredsstillende og hensiktsmessige når det behandler søknader om nye eller reviderte studie- eller emneplaner (jf. kapittel 6 og retningslinjer).

Studiememnda kan beslutte at det skal iverksettes ekstern evaluering av studieprogrammer. Studiememnda skal samarbeide med dekan om å utarbeide mandat, økonomiske rammer og gjennomføringsplan for den eksterne evalueringen (jf. kapittel 6 og retningslinjer).

Studiememnda skal behandle avdelingenes årlige kvalitetsrapporter og handlingsplaner. Studiememndas vurderinger inngår i styrets årsrapport om kvalitetsarbeid.

Studiememnda skal orienteres om avviksmeldinger, klager på karakterfastsetting, særordninger under eksamen og andre momenter som kan være aktuelle for studiememndas vurdering av studiekvaliteten.

5.14 Læringsmiljøutvalget

Læringsmiljøutvalget består av like mange representanter for studentene (3) som representanter for de ansatte (3). Ledervervet er rullerende og velges blant representantene for studentene og de ansatte annenhver gang.

Læringsmiljøutvalget deltar i kvalitetssikring av prosesser som har betydning for utvikling av høgskolens læringsmiljø ved at

- relevante undersøkelser og evalueringer legges frem for utvalget
- utvalget en gang i året orienteres om innkomne avviksmeldinger og forslag til forbedringer vedrørende læringsmiljøet (se kapitlene 7 og 8).⁸

Læringsmiljøutvalget skal vurdere om meldingene og forslagene er av en slik karakter at det bør gjennomføres forbedringstiltak av mer overordnet karakter. Læringsmiljøutvalget skal behandle avdelingenes årlige handlingsplaner og kvalitetsrapporter. Læringsmiljøutvalgets vurderinger inngår i styrets årsrapport for kvalitetsarbeid.

Studiememnda skal orienteres om læringsmiljøutvalgets vurdering av læringsmiljøet.

⁷ Emneplaner på ph.d.-nivå vil vedtas av ph.d.-utvalg. Studieplaner på masternivå godkjennes av NOKUT.

⁸ Jf. *Funksjonsbeskrivelse for læringsmiljøutvalget*, vedtatt av høgskolestyret 30. oktober 2007.

5.15 Ph.d.-utvalget⁹

Ph.d.-utvalget forvalter overordnet ansvar for ph.d-utdanningene på vegne av høgskolestyret. Ph.d.-utvalget består av rektor eller den person som rektor bemyndiger, studiedirektør, de faglige lederne av hvert ph.d.-program og en tillitsvalgt blant ph.d-studentene.

Ph.d-utvalget har det overordnede ansvaret for studiekvaliteten på ph.d-utdanningene og for at utdanningen gjennomføres i tråd med både forskrift og retningslinjer samt eksterne rammer og krav.

Ph.d.-utvalget¹⁰

- vedtar på vegne av høgskolestyret nye eller reviderte emneplaner
- beslutter evalueringsrutinene på utdanningene og hvordan evalueringene skal følges opp
- vedtar retningslinjer for studentevaluering av henholdsvis undervisning og veiledning (se retningslinjer)
- behandler fremdriftsrapporter fra ph.d.-studenter
- behandler ph.d.-studentenes evalueringer av veiledningen og undervisningen
- vedtar hvilke forbedringstiltak som skal iverksettes for å forbedre studiekvaliteten på utdanningene.

5.16 Studieutvalgene

Studieutvalget er et rådgivende organ for den enkelte studieleder eller koordinator på hvert studium. Studieutvalget skal være pådriver for videreutvikling av studiekvaliteten på det enkelte studium (hvert års-, bachelor- og masterstudium). Studieutvalgene på det enkelte studium møtes minst to ganger hvert semester. På masterstudiene samt EVU-studier over 30 studiepoeng skal studieutvalgene møtes minst en gang i året.

Studieutvalgene består (minst) av én studenttillitsvalgt fra hvert årstrinn, studieleder og emneansvarlige tilknyttet studiet på det tidspunkt det avholdes studieutvalg. Studieutvalgene skal behandle følgende saker:

- Planlegging og oppfølging av studentevalueringer både på emne- og studieprogramnivå (jf. kapittel 6 og retningslinjer).

Emnenivå: Planleggingen innebærer at studieutvalget gir råd til studieleder om evalueringsrutinene på hvert emne, så som

- hyppigheten i evalueringene
- innholdet i evalueringene
- metodisk gjennomføring av evalueringene.

⁹ Punktet trer i kraft ved NOKUTs godkjenning av ph.d-studier ved HiL.

¹⁰ Ph.d.-utvalgets andre oppgaver er hjemlet i ph.d.-forskriften.

Studienivå:

- Planleggingen innebærer at studieutvalget samarbeider med studieadministrasjonen om å utforme spørreskjema.
- Oppfølgingen innebærer at det iverksettes relevante forbedringstiltak på studiet innenfor de rammer studieprogrammet har til rådighet.
- Revisjon av emne- og studieplaner, på bakgrunn av blant annet gjennomførte evalueringer.
- Gi innspill til nye emne- og studieplaner, på bakgrunn av blant annet gjennomførte evalueringer.
- Undervisningsopplegg og veiledningsformer på studiet.
- Sosialt miljø og sosiale tiltak på studiet.
- Studieleaders årlige kvalitetsrapport til dekan.
- Andre saker som studenter og lærere anser som viktige i arbeidet med studiekvalitet.

6 Kvalitetssikring og -utvikling av studier og emner

Av kapitlene 1 og 2 går det frem at kvalitetssystemet og kvalitetsarbeidet særlig er rettet mot følgende forhold som har betydning for studentenes læring og læringsutbytte:

- innholdet i studieprogrammene
- undervisningen

Disse forholdene skal være gjenstand for kvalitetssikring og -utvikling.

Kvalitetssikring og -utvikling av studieprogrammene foregår på følgende måter (se retningslinjer):

- Ved at studiemiljøene utvikler nye eller studiene reviderer eksisterende studietilbud basert på både studentenes og det fagpersonalets vurderinger samt eventuelle eksterne vurderinger.
- Ved at avdelingsstyrene og studienemnda behandler og godkjenner reviderte eller nye studieplaner og emneplaner.
- Ved at studiene planlegger
 - undervisning
 - vurderingsformer
 - evalueringer
- Ved at studiene og studieadministrasjonen gjennomfører studentevalueringer av emner og studieprogrammer samt at emneansvarlige evaluerer gjennomføring av emnene.
- Ved at studienemnda og avdelingene i samarbeid iverksetter eksterne evalueringer av studieprogrammene.
- Ved at avdelingene bruker programsensorer.

Studier med praksiselementer kvalitetssikres i henhold til egne kriterier (se retningslinjer).

7 Kvalitetssikring og -utvikling av læringsmiljøet

Av kapitlene 1 og 2 går det frem at kvalitetssystemet og kvalitetsarbeidet skal være særlig rettet mot prosesser som har betydning for studentenes læring og læringsutbytte. Et tilfredsstillende og velfungerende læringsmiljø er avgjørende for studentenes læring.

HiL forstår begrepet læringsmiljø som alle lærestedsrelaterte forhold som påvirker studentenes studiesituasjon.¹¹ Denne definisjonen omfatter universitets- og høgskolelovens definisjon av læringsmiljøet.

Læringsmiljøbegrepet kan gi bedre mening om man deler det i tre:

- *Fysisk læringsmiljø*, som lokaler, inneklima, tilrettelegging for funksjonshemmede
- *Psykososialt læringsmiljø*, som studenttrivsel, studentvelferd
- *Pedagogisk læringsmiljø*, som bibliotek, tilrettelegging for studentenes IT-bruk, tilrettelegging for undervisning (Fronter, teknisk utstyr i auditoriene o.l.).

7.1 Læringsmiljøundersøkelse

Det skal minst annethvert år gjennomføres en læringsmiljøundersøkelse blant alle HiLs heltidsstudenter og deltidsstudenter. Studieadministrasjonen har ansvar for å gjennomføre undersøkelsen. SeLL har ansvar for å gjennomføre egne læringsmiljøundersøkelser for EVU-studentene.

Resultatene legges frem for læringsmiljøutvalget og følges opp av administrasjonen. Der resultatene tilsier avdelingsvise eller studievisse oppfølginger, skal resultatene formidles til dekaner og studieledere.

Ph.d.-studentene skal, som andre studenter, minst annethvert år evaluere læringsmiljøet.

7.2 Administrative støtteprosesser

Administrative støtteprosesser som har direkte betydning for studiekvalitet og læringsmiljø skal kvalitetssikres så som studieadministrative tjenester, bibliotekjeneste, IT-tjeneste og driftstjenester.

¹¹ Jf. læringsmiljøutvalgets mandat.

8 System for melding om avvik og forbedringsforslag

8.1 Hensikt og virkemåte

Hensikten med systemet er at det skal sørge for *kontinuerlige* forbedringer i tillegg til den årlige rapporteringen vedrørende studiekvalitet fra lavere til høyere nivå. Avvik skal håndteres for å gjenopprette definert norm, eller forventninger og hindre gjentakelse av samme avvik.

Systemet skal fortløpende håndtere meldinger om avvik og forbedringsforslag ved å

- sørge for at forbedringsforslag blir vurdert og håndtert
- sikre at avvik blir rettet.

Når ansvarlig enhet får inn en avviksmelding eller et forbedringsforslag skal vedkommende

- analysere meldingen
- vurdere alternative løsninger
- beslutte tiltak
- gi avsender tilbakemelding om besluttet tiltak.

Avvik som har betydning for studentenes læringsmiljø og studiekvalitet skal rettes opp så snart det er praktisk mulig, slik at studenter og ansatte ser resultater og slik motiveres til å engasjere seg i arbeidet med kontinuerlige forbedringer.

Resultater av arbeidet med avviksmeldinger og forbedringsforslag skal offentliggjøres fortløpende.

9 Dokumentasjon og oppfølging

9.1 Dokumentasjon og offentliggjøring

Godkjent referat fra alle møter der kvalitetssikring og -utvikling er gjenstand for diskusjon skal arkiveres og offentliggjøres for å kunne dokumentere kvalitetsarbeidet. Også kvalitetsrapporter skal være gjenstand for arkivering og offentliggjøring (se retningslinjer).

9.2 Rapportering

Rapporteringen skal være enkel og ha *forbedring* som siktemål. Den skal være nyttig både for den som rapporterer og for overordnet nivå.

Det skal rapporteres om kvalitetsarbeidet og kvalitetsforberedende tiltak

- fra emneansvarlig til studieleder
- fra studieleder til dekan
- fra dekan til læringsmiljøutvalg og studienemnd
- fra læringsmiljøutvalg og studienemnd til høgskolestyre
- fra administrasjon til høgskolestyre.

Alle nivåer beskrevet i avsnittet over har ansvar for å følge opp resultatene av gjennomførte undersøkelser samt konklusjoner og anbefalinger i rapportene. Alle rapporter må inneholde oversikt over relevante forbedringstiltak, ansvar og frister. Rapportene skal også gjøre rede for måloppnåelsen.

9.3 Tilbakeføring av informasjon og oppfølging

Når et organ eller person med beslutningskompetanse på grunnlag av rapportering fatter beslutning om kvalitetsarbeid og -utvikling, skal beslutningen og begrunnelsen for den umiddelbart formidles til dem beslutningen er relevant for. Det skal informeres om følgende beslutninger:

- Styret om prioriteringer i kvalitetsarbeid (jf. kapittel 5.1)
- Studienemnda om eksterne evalueringer (jf. kapittel 5.13)
- Dekan og SeLL-leder om tiltak på de enkelte studiene (jf. kapitlene 5.3 og 5.4).

9.4 Budsjettmessig oppfølging

Avdelingene og enhetene skal i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet avsette tilstrekkelig ressurser til å gjennomføre planlagte kvalitetssikringstiltak og kvalitetsarbeid. Som en del av styrets behandling av kvalitetsrapporten og budsjettet, gir styret sine prioriteringer for kommende periode. Styret kan øremerke midler der det ser behov for spesiell oppfølging.